Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNICZKI GENERALNEJ
JULIANE KOKOTT
przedstawiona w dniu 12 lutego 2026 r.[1]

Sprawa C-837/24

NOVA IBEROMOLDES – SGPS, S.A.
przeciwko
Autoridade Tributária e Aduaneira

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) (sąd arbitrażowy do spraw podatkowych – centrum arbitrażu administracyjnego, Portugalia)]

Odesłanie prejudycjalne – Podatki pośrednie od gromadzenia kapitału – Wkład udziałów w spółce – Zgodność podatku od przeniesienia własności nieruchomości z dyrektywą 2008/7 – Podatek od przeniesienia – Pośrednie przeniesienie własności nieruchomości poprzez przeniesienie co najmniej 75 % udziałów w spółce posiadającej majątek w postaci nieruchomości

I. Wstęp

1. W niniejszym wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym zadaniem Trybunału jest odniesienie się do stosunkowo mało znanej dyrektywy 2008/7/WE dotyczącej podatków pośrednich od gromadzenia kapitału[2] (zwanej dalej „dyrektywą w sprawie gromadzenia kapitału"). Niniejsza dyrektywa zakazuje państwom członkowskim nakładania podatków pośrednich od wkładów kapitałowych.

2. Pytanie dotyczące wykładni, na które należy odpowiedzieć w tym względzie, wydaje się dziwne[3], ponieważ sąd odsyłający zastanawia się nad zgodnością z prawem podatku od przeniesienia własności nieruchomości, któremu co do zasady podlega nie tylko bezpośrednie nabycie nieruchomości, lecz również pośrednie nabycie nieruchomości w drodze nabycia spółki posiadającej nieruchomość. Zarówno ze względu na równe traktowanie, jak i w celu uniknięcia przypadków obchodzenia przepisów, jest to w zasadzie konieczne z punktu widzenia prawa podatkowego. W braku takiego uregulowania można by się spodziewać, że wszystkie nieruchomości byłyby wnoszone jako wkład do spółek kapitałowych, a ich udziały byłyby następnie sprzedawane w celu osiągnięcia identycznego pod względem ekonomicznym rezultatu – przeniesienia prawa do rozporządzania nieruchomością – bez obciążeń podatkowych.

[1] Język oryginału: niemiecki.

[2] Dyrektywa Rady z dnia 12 lutego 2008 r. (Dz.U. 2008, L 46, s. 11).

[3] Zdaniem Bundesfinanzhof (federalnego trybunału finansowego, Niemcy) odpowiedź jest na tyle jasna, że powstrzymał się on od skierowania sprawy do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej – zob. BFH, wyrok z dnia 19 grudnia 2007 r. – II R 65/06, BStBl. II 2008, 489; pkt 24 z odesłaniem do wyroku z dnia 11 grudnia 1997 r., Locamion (C-8/96, EU:C:1997:601).

3. Niemniej jednak podatek od przeniesienia własności nieruchomości należny w związku z wniesieniem wkładu kapitałowego na podstawie prawa spółek (w tym przypadku w formie wkładu niepieniężnego w postaci udziałów w innej spółce będącej właścicielem nieruchomości) stanowi kłopot, w szczególności w przypadku restrukturyzacji. Wyjaśnia to próbę przeciwdziałania tej sytuacji za pomocą prawa Unii (w tym dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału).

4. Trybunał ma okazję wyjaśnić zakres dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału. Prawdą jest, że przepis ten – co niewątpliwie jest bezsporne – nie zakazuje państwom członkowskim ustanowienia krajowego podatku od przeniesienia własności nieruchomości. Powstaje jednak pytanie, czy konieczne z punktu widzenia przepisów dotyczących podatku od przeniesienia własności nieruchomości rozszerzenie na zbycie udziałów w spółkach będących właścicielami nieruchomości może być sprzeczne z tą dyrektywą. W przypadku odpowiedzi twierdzącej pobór podatku od przeniesienia własności nieruchomości mógłby stać się niemożliwy. Prawo krajowe – w zakresie, w jakim, co często ma miejsce, zna zasadę równego traktowania porównywalną z art. 20 Karty – co do zasady nie pozwala bowiem na odmienne traktowanie transakcji identycznych pod względem gospodarczym. W związku z tym ponownie [4] do Trybunału należy rozstrzygnięcie w przedmiocie utrzymania w mocy krajowego (niezharmonizowanego) prawa podatkowego państw członkowskich, w tym przypadku podatku od przeniesienia własności nieruchomości.

II. Ramy legislacyjne

A. Prawo Unii

5. Motywy 2 i 7 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału wyjaśniają:

„(2) Podatki pośrednie od gromadzenia kapitału, to znaczy podatki kapitałowe (podatki naliczane od wkładów kapitałowych do spółek i przedsiębiorstw, opłata stemplowa od papierów wartościowych oraz podatek od działań restrukturyzacyjnych), niezależnie od tego, czy działania te są związane z podwyższeniem kapitału, czy nie, powodują nierówne traktowanie, podwójne opodatkowanie i dysproporcje, które zakłócają swobodny przepływ kapitału. To samo dotyczy innych podatków pośrednich o takich samych cechach jak podatek kapitałowy i opłata stemplowa od papierów wartościowych”.

„(7) Koncepcja wewnętrznego rynku zakłada, że podatek od gromadzenia kapitału w ramach wewnętrznego rynku przez spółkę lub przedsiębiorstwo nie może być naliczany więcej niż jeden raz. W związku z tym jeżeli państwo członkowskie posiadające prawo do nałożenia podatku nie nakłada podatku kapitałowego na niektóre lub wszystkie operacje objęte niniejszą dyrektywą, żadne inne państwo członkowskie nie może nałożyć podatku na te operacje”.

[4] Zob. w innej dziedzinie niedawny wyrok z dnia 19 grudnia 2024 r., Credit Suisse Securities (Europe), C-601/23, EU:C:2024:1048.

6. Artykuł 1 lit. a) i b) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału określa zakres jej stosowania w następujący sposób:

„Niniejsza dyrektywa reguluje nakładanie podatków pośrednich w odniesieniu do:

a) wkładu kapitałowego do spółek kapitałowych;

b) działań restrukturyzacyjnych z udziałem spółek kapitałowych”.

7. Artykuł 3 lit. a) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału ma następujące brzmienie:

„Na użytek niniejszej dyrektywy i z zastrzeżeniem art. 4 za »wkłady kapitałowe« uważa się następujące operacje:

a) utworzenie spółki kapitałowej”.

8. Artykuł 5 ust. 1 lit. a) i e) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału stanowi:

„1. Państwa członkowskie nie nakładają na spółki kapitałowe podatku pośredniego w żadnej formie w odniesieniu do:

a) wkładów kapitałowych;

[…]

e) działań restrukturyzacyjnych, o których mowa w art. 4”.

9. Artykuł 6 ust. 1 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału ma następujące brzmienie:

„1. Nie naruszając przepisów art. 5, państwa członkowskie mogą naliczać następujące opłaty i podatki:

a) podatki od przeniesienia papierów wartościowych, o stawce zryczałtowanej bądź nie;

b) podatki od przeniesienia, włączając w to podatek od wpisu do księgi wieczystej, od przeniesienia, na rzecz spółki kapitałowej, przedsiębiorstwa lub nieruchomości położonych na ich terytorium;

[…]

f) podatek od wartości dodanej (VAT)”.

10. Artykuł 7 ust. 1 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału stanowi:

„1. Niezależnie od art. 5 ust. 1 lit. a) państwo członkowskie, które w dniu 1 stycznia 2006 r. naliczało podatek od wkładów kapitałowych do spółek kapitałowych, zwany dalej »podatkiem kapitałowym«, może go w dalszym ciągu naliczać, pod warunkiem że jest on zgodny z art. 8–14”.

11. Artykuł 8 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału stanowi:

„1. Stawka naliczanego podatku kapitałowego jest jednolita.

2. Stosowana przez państwo członkowskie stawka podatku kapitałowego nie może przekraczać stawki stosowanej przez to państwo członkowskie w dniu 1 stycznia 2006 r. W przypadku gdy po tej dacie państwo członkowskie zmniejszy stosowaną stawkę, nie może ono ponownie wprowadzić wyższej stawki.

3. W żadnym przypadku stawka podatku kapitałowego nie może przekraczać 1 %".

B. Prawo portugalskie

12. Imposto Municipal sobre [as Transmissões Onerosas de] Imóveis (podatek gminny od odpłatnego przeniesienia własności nieruchomości) został wprowadzony do portugalskiego porządku prawnego w 2003 r. dekretem z mocą ustawy nr 287/2003 z dnia 12 listopada 2003 r. (zwanym dalej „kodeksem IMT").

13. W czasie zaistnienia okoliczności faktycznych sprawy (w roku 2019) art. 2 kodeksu IMT regulował przedmiotowy i terytorialny zakres stosowania w następujący sposób:

„1 — IMT jest pobierany od odpłatnego przeniesienia prawa własności lub części tego prawa do nieruchomości położonych na terytorium kraju.

2 — Do celów ust. 1 pojęcie przeniesienia własności nieruchomości obejmuje także: […]

d) nabycie udziałów w spółkach jawnych, spółkach komandytowych lub spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością, w przypadku gdy spółki te są właścicielami nieruchomości, a w wyniku takiego nabycia, umorzenia lub jakiegokolwiek innego zdarzenia jeden ze wspólników nabywa co najmniej 75 % kapitału zakładowego lub liczba wspólników zostaje zmniejszona do dwojga małżonków lub osób pozostających w związku partnerskim".

14. Artykuł 12 kodeksu IMT reguluje podstawę opodatkowania:

„1 — IMT stosuje się do wartości wskazanej w akcie lub umowie lub, jeżeli jest ona wyższa, do wartości odniesienia nieruchomości do celów podatkowych. […]

4 — Przepisy poprzednich ustępów pozostają bez uszczerbku dla następujących przepisów: […]

19. W przypadku wystąpienia przeniesienia, o którym mowa w art. 2 ust. 2 lit. d) i e), wysokość podatku ustala się w następujący sposób:

a) na podstawie wartości odniesienia nieruchomości do celów podatkowych, odpowiadającej udziałowi większościowemu lub, w stosownym przypadku, całkowitej wartości takich nieruchomości; w obu przypadkach przyjmuje się księgową wartość bilansową, jeżeli jest ona wyższa […]".

15. Stawki podatkowe przewidziane w art. 17 kodeksu IMT wynoszą od 1 do 8 %, w zależności od wartości nieruchomości.

III. Stan faktyczny

16. Punktem wyjścia jest wniosek o arbitraż złożony przez NOVA IBEROMOLDES – SGPS, S. A., z siedzibą w Lizbonie (zwaną dalej „NOVA") a Autoridade Tributária e Aduaneira (zwaną dalej administracją podatkową).

17. NOVA jest spółką holdingową (sociedade gestora de participações sociais; SGPS), która została utworzona w dniu 28 marca 2019 r. w formie spółki akcyjnej. Kapitał zakładowy spółki NOVA został w pełni pokryty poprzez wkłady niepieniężne (akcje i udziały), które posiadał jej jedyny akcjonariusz, Iberomoldes, SGPS, S.A. W zakresie istotnym dla niniejszej sprawy chodziło o dwa udziały w spółce Edilásio Carreira da Silva Lda., które stanowiły całość kapitału zakładowego.

18. W chwili opodatkowania spółka Edilásio Carreira da Silva Lda. była właścicielem dwóch nieruchomości o wartości odniesienia do celów podatkowych (zwanej dalej „wartością odniesienia") 140 900,00 EUR i 358 296,50 EUR.

19. Ogólnie rzecz ujmując, podatek od przeniesienia własności nieruchomości (Imposto Municipal sobre [as Transmissões Onerosas de] Imóveis – podatek gminny od odpłatnego przeniesienia własności nieruchomości, zwany dalej „IMT")] jest pobierany od odpłatnego przeniesienia prawa własności nieruchomości położonych na terytorium Portugalii. Zgodnie z art. 2 ust. 2 lit. d) kodeksu IMT (w brzmieniu obowiązującym w 2019 r.) pojęcie przeniesienia nieruchomości obejmuje również nabycie udziałów w spółkach, w przypadku gdy spółki te są właścicielami nieruchomości i w wyniku danego zdarzenia jeden ze wspólników staje się właścicielem co najmniej 75 % kapitału zakładowego tej spółki.

20. Organ administracji skarbowej (urząd skarbowy w Leirii, Portugalia), który przeprowadził kontrolę podatkową w odniesieniu do IMT dotyczącą roku podatkowego 2019, ustalił wartości księgowe netto nieruchomości na dzień 31 marca 2019 r. i określił podstawy opodatkowania do celów IMT. W odniesieniu do nieruchomości należących do spółki Edilásio Carreira Silva Lda. organ ten stwierdził, że z tytułu IMT należna jest kwota 68 855,61 EUR, wraz z odsetkami w wysokości 11 024,45 EUR.

21. W dniu 22 września 2023 r. NOVA złożyła wniosek o arbitraż, który dał początek niniejszemu postępowaniu, kwestionując wysokość IMT odpowiadającego nieruchomościom będącym własnością spółki Edilásio Carreira Silva Lda.

22. Niniejsza sprawa dotyczy zdaniem spółki NOVA utworzenia spółki kapitałowej (a mianowicie samej spółki NOVA) w formie wkładu kapitałowego w rozumieniu art. 3 lit. a) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału, który nie może podlegać żadnej formie podatku pośredniego na podstawie art. 5 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy. Przeniesienie udziałów w spółce Edilásio Carreira da Silva Lda., poprzez które nastąpiło wniesienie aktywów i które doprowadziło do określenia spornego IMT, nie jest objęte zakresem odstępstwa przewidzianego w art. 6 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału zarówno dlatego, że „udziały" nie są papierami wartościowymi [w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit. a) tej dyrektywy], jak i dlatego, że IMT nie stanowi „podatku od przeniesienia" [w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit. b) tej dyrektywy].

23. Natomiast zdaniem organu podatkowego dyrektywa w sprawie gromadzenia kapitału zezwala na opodatkowanie zgodnie z jej art. 6. Zgodnie z kodeksem IMT wśród rodzajów przeniesienia podlegających temu podatkowi znajdują się również pewne transakcje bezpośrednio lub

pośrednio związane ze zbyciem nieruchomości, w szczególności nabycie udziałów w spółce. Kodeks ma bowiem właśnie na celu uniknięcie sytuacji, w której poprzez nabycie udziałów w spółkach, w których majątku znajdują się nieruchomości, pośrednie nabycie własności takich nieruchomości mogłoby nastąpić bez odpowiedniego opodatkowania.

IV. Postępowanie prejudycjalne

24. Tribunal Arbitral Tributario (Centro de Arbitragem Administrativa) (sąd arbitrażowy do spraw podatkowych – centrum arbitrażu administracyjnego, Portugalia) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi sześcioma pytaniami prejudycjalnymi:

„1. Czy podatek, który jest pobierany od odpłatnego przeniesienia prawa własności lub części tego prawa do nieruchomości i w świetle którego traktuje się jako pojęcie przeniesienia własności nieruchomości każde zdarzenie, w wyniku którego wspólnik nabywa co najmniej 75 % kapitału zakładowego spółki będącej właścicielem nieruchomości {taki jak Imposto Municipal sobre [as Transmissões Onerosas de] Imóveis (podatek gminny od odpłatnego przeniesienia własności nieruchomości, IMT)}, należy uznać za »podatek pośredni« od gromadzenia kapitału w rozumieniu dyrektywy 2008/7/WE?

2. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne: czy w rozumieniu wspomnianej dyrektywy transakcję taką jak będąca przedmiotem niniejszej sprawy, w ramach której zostaje utworzona spółka kapitałowa w rozumieniu art. 2 dyrektywy 2008/7 w celu prowadzenia działalności polegającej na zarządzaniu udziałami w spółkach, a cały kapitał zakładowy jest pokrywany poprzez wniesienie udziałów, które spółka przekazująca (również prowadząca działalność polegającą na zarządzaniu udziałami) posiadała w innych spółkach, bez przenoszenia jakichkolwiek innych elementów lub środków ani nawet wszystkich własnych instrumentów kapitałowych, a w ramach świadczenia wzajemnego spółka przekazująca otrzymuje cały kapitał zakładowy spółki będącej beneficjentem, należy uznać za wkład kapitałowy (w rozumieniu art. 3 dyrektywy) lub za działanie restrukturyzacyjne (w rozumieniu art. 4 dyrektywy)?

3. W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pierwsze pytanie prejudycjalne: czy art. 5 ust. 1 lit. a) lub e) dyrektywy 2008/7 stoi na przeszkodzie opodatkowaniu rozpatrywanej transakcji na podstawie art. 2 ust. 2 lit. d) kodeksu IMT, w którym traktuje się przeniesienie udziałów stanowiących co najmniej 75 % kapitału zakładowego spółki będącej właścicielką nieruchomości jako pojęcie przeniesienia własności nieruchomości?

4) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na trzecie pytanie prejudycjalne: czy przeniesione »udziały« należy uznać za »papiery wartościowe« w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit. a) dyrektywy 2008/7?

5) W przypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na trzecie pytanie prejudycjalne: czy IMT należy uznać za »podatek od przeniesienia« w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit. b) lub c) dyrektywy 2008/7?

6) W przypadku gdyby art. 2 ust. 2 lit. d) kodeksu IMT został uznany za zgodny z dyrektywą 2008/7: czy art. 8 ust. 3 i art. 11 dyrektywy stoją na przeszkodzie przepisom art. 12 ust. 4 pkt 19 lit. a) i art. 17 kodeksu IMT, zgodnie z którymi stosuje się stawkę podatku wynoszącą od 1 % do 8 %, w zależności od wartości podstawy opodatkowania, która jest ustalana z uwzględnieniem wartości odniesienia nieruchomości do celów podatkowych lub księgowej wartości bilansowej, jeżeli jest ona wyższa?".

25. W postępowaniu przed Trybunałem uwagi na piśmie przedstawiły NOVA, Portugalia, Republika Federalna Niemiec i Komisja Europejska. Na podstawie art. 76 ust. 2 regulaminu postępowania Trybunał odstąpił od przeprowadzenia rozprawy.

V. Ocena prawna

A. W przedmiocie zakresu stosowania dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału

26. Pierwsze z sześciu pytań dotyczy wykładni zakresu dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału. Artykuł 5 ust. 1 lit. a) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału stanowi, że państwa członkowskie nie nakładają na spółki kapitałowe żadnych podatków pośrednich od wkładów kapitałowych. Zgodnie z art. 3 lit. a) tej dyrektywy za wkład kapitałowy uważa się również utworzenie spółki kapitałowej. Miało to miejsce w niniejszej sprawie.

27. Aby dyrektywa w sprawie gromadzenia kapitału miała zastosowanie, krajowy podatek od przeniesienia własności nieruchomości (w tym przypadku IMT) musi stanowić – jak wskazuje nazwa tej dyrektywy – „podatek pośredni od gromadzenia kapitału". Zgodnie z art. 1 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału obejmuje ona między innymi podatki pośrednie od wkładów do spółek kapitałowych. Gdyby IMT nie był takim podatkiem pośrednim, wszystkie pozostałe pytania byłyby zbędne.

1. IMT jako podatek od gromadzenia kapitału?

28. Z motywu siódmego wynika, że chodzi o podatki od kapitału zgromadzonego w ramach spółki.

29. W niniejszej sprawie mamy natomiast do czynienia z podatkiem od przeniesienia własności nieruchomości. Opodatkowuje on przeniesienie prawa do rozporządzania nieruchomością, zazwyczaj poprzez przeniesienie własności na inną osobę[5], i zasadniczo jest obliczany na podstawie ceny zapłaconej za tę nieruchomość. Kwestia, czy z dogmatycznego punktu widzenia taki podatek od przeniesienia własności nieruchomości należy uznać za podatek obrotowy (co odpowiada wykładni historycznej), czy też za szczególny podatek konsumpcyjny (opodatkowanie nabycia konkretnego dobra konsumpcyjnego w postaci nieruchomości) porównywalny z podatkiem od wartości dodanej (który jest ogólnym podatkiem konsumpcyjnym), może pozostać otwarta. W każdym razie podatek od przeniesienia własności nieruchomości jako taki

[5] W Niemczech jest to możliwe na przykład nawet w przypadku braku przeniesienia własności, ponieważ podatkowi od przeniesienia własności nieruchomości podlegają tam również czynności prawne, które nie będąc podstawą prawa do przeniesienia własności, umożliwiają innej osobie, prawnie lub gospodarczo, użytkowanie nieruchomości położonej na terytorium kraju na własny rachunek (zob. § 1 ust. 2 niemieckiej ustawy o podatku od przeniesienia własności nieruchomości).

nie ma związku z opodatkowaniem zgromadzonego kapitału lub z wniesieniem kapitału. Wynika z tego, że podatek od przeniesienia własności nieruchomości nie jest zakazanym podatkiem od wkładów kapitałowych w rozumieniu art. 5 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału.

2. Opodatkowanie pośredniego nabycia nieruchomości jako podatek od wkładów kapitałowych?

30. Należy zatem wyjaśnić, czy powyższy wniosek mógłby ulec zmianie, gdyby podatek od przeniesienia własności nieruchomości był należny – jak w niniejszej sprawie – w związku z utworzeniem spółki kapitałowej i wniesieniem udziałów.

31. Nawet jeśli chodzi o kompetencje podatkowe państw członkowskich i ograniczone kompetencje Unii w dziedzinie podatków, nie można przyjąć szerokiej wykładni, zgodnie z którą każdy podatek związany z wniesieniem kapitału do spółki podlega zakazowi określonemu w art. 5 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału. Nawet jeśli Trybunał orzekł odmiennie w odniesieniu do dyrektywy o spółkach dominujących i zależnych [6], to to bardzo szerokie ujęcie ogranicza się do tej ostatniej z wskazanych dyrektyw i nie można go stosować do dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału. Jak bowiem słusznie wskazał Trybunał w tym względzie, harmonizacja przewidziana w dyrektywie w sprawie gromadzenia kapitału nie obejmuje podatków bezpośrednich, które należą do kompetencji państw członkowskich [7], takich jak podatek od przeniesienia własności nieruchomości.

32. Należy zatem dokonać rozróżnienia, czy IMT należy uznać za inny podatek o takich samych cechach jak podatek kapitałowy i opłata stemplowa od papierów wartościowych – jak wyraźnie wskazano w motywie drugim dyrektywy – który faktycznie obciąża gromadzenie kapitału, czy też opodatkowanie następuje jedynie w związku z utworzeniem spółki kapitałowej, lecz ma inny przedmiot opodatkowania. Dyrektywa w sprawie gromadzenia kapitału zakazuje bowiem jedynie tych podatków, które mają te same cechy, a zatem ten sam przedmiot, co podatek kapitałowy [8].

33. W niniejszej sprawie należy zatem określić rzeczywisty przedmiot opodatkowania IMT i zbadać, czy znajduje on zastosowanie również wtedy, gdy zbyte są jedynie udziały w spółce, która posiada nieruchomość, przy czym nie jest to związane utworzeniem spółki lub wkładem do spółki, która ma zostać utworzona. W takim przypadku na pierwszym planie nie znajduje się gromadzenie kapitału, lecz opodatkowany jest inny przedmiot.

34. Również w ten sposób należy interpretować orzeczenie Trybunału dotyczące przepisu poprzedzającego dyrektywę w sprawie gromadzenia kapitału (dyrektywę 69/335/EWG [9]) w odniesieniu do podatku od obrotu papierami wartościowymi. W sprawie tej Hiszpania opodatkowała przeniesienie papierów wartościowych (niezależnie od ich wartości) przez spółki, których aktywa w ponad 50 % składały się z krajowych nieruchomości. Trybunał słusznie

[6] Wyrok z dnia 1 sierpnia 2025 r., Banca Mediolanum (od C-92/24 do C-94/24, EU:C:2025:599, pkt 41 – każdy podatek niezależnie od rodzaju). Zobacz także w tym względzie moja opinia w sprawach połączonych Banca Mediolanum (od C-92/24 do C-94/24, EU:C:2025:223, pkt 37 i nast.).

[7] Wyroki: z dnia 18 stycznia 2001 r., P.P. Handelsgesellschaft (C-113/99, EU:C:2001:32, pkt 24); z dnia 26 września 1996 r., Frederiksen (C-287/94, EU:C:1996:354, pkt 21).

[8] Zobacz podobnie wyroki: z dnia 28 czerwca 2007 r., Albert Reiss Beteiligungsgesellschaft (C-466/03, EU:C:2007:385, pkt 48), z dnia 18 stycznia 2001 r., P.P. Handelsgesellschaft (C-113/99, EU:C:2001:32, pkt 27), z dnia 11 grudnia 1997 r., Locamion (C-8/96, EU:C:1997:601, pkt 26), z dnia 26 września 1996 r., Frederiksen (C-287/94, EU:C:1996:354, pkt 20); z dnia 11 czerwca 1996 r., Denkavit Internationaal i in. (C-2/94, EU:C:1996:229, pkt 23). Podobnie wyrok z dnia 1 października 2009 r., HSBC Holdings i Vidacos Nominees (C-569/07, EU:C:2009:594, pkt 29).

[9] Dyrektywa Rady z dnia 17 lipca 1969 r. dotycząca podatków pośrednich od gromadzenia kapitału (Dz.U. 1969, L 249, s. 25).

odrzucił zarzut Hiszpanii, zgodnie z którym nie chodziło o przeniesienie papierów wartościowych, lecz przeniesienie nieruchomości [10], wskazując jako kryterium samo zdarzenie powodujące powstanie obowiązku podatkowego (przeniesienie papierów wartościowych).

35. W sprawie tej nie chodziło o gospodarcze przeniesienie nieruchomości, lecz jedynie o zbycie akcji spółki będącej właścicielem nieruchomości. W związku z tym wielkość nabytych udziałów nie miała znaczenia. Podobnie podatek był obliczany na podstawie wartości udziałów, a nie na podstawie wartości nieruchomości. W sprawie, w której zapadł ten wyrok, każde przeniesienie udziałów danych spółek (wraz z określonymi aktywami) występowało zatem na pierwszym planie. W związku z tym Trybunał zbadał ów podatek od obrotu papierami wartościowymi w świetle przepisu poprzedzającego przepis dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału i stwierdził jego zgodność z tą dyrektywą [11].

36. Jest to zgodne z orzeczeniem Trybunału, wedle którego opodatkowanie wzrostu wartości nieruchomości w ramach wniesienia wkładu do majątku spółki nie jest objęte (dawną) dyrektywą w sprawie gromadzenia kapitału, ponieważ nie stanowi podatku kapitałowego [12]. Podobnie Trybunał zastosował jako kryterium przedmiot opodatkowania i uznał, że podatek, który odpowiada raczej bezpośredniemu podatkowi dochodowemu, nie jest objęty zakresem stosowania dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału, a zatem nie stanowi zakazanego opodatkowania [13]. Również orzeczenie w sprawie opłat rejestracyjnych dla przedsiębiorców mieści się w ramach tej linii orzeczniczej. Jako że opłata ta dotyczyła wprawdzie wszystkich spółek kapitałowych, które zgodnie z ustawą powinny być uznawane za przedsiębiorców, ale obejmowała również inne formy prawne (indywidualne osoby wykonujące działalność gospodarczą), Trybunał orzekł, że dyrektywa w sprawie gromadzenia kapitału nie stoi temu na przeszkodzie [14].

37. Największe podobieństwo do niniejszej sytuacji ma prawdopodobnie orzeczenie Trybunału dotyczące dopuszczalności podatku rejestracyjnego od pojazdów silnikowych we Francji [15]. Podatek ten nie był objęty zakresem stosowania dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału, mimo że był pobierany w związku z łączeniem dwóch spółek kapitałowych, ponieważ zdarzenie to stanowiło jedynie powód, a nie przedmiot opodatkowania. Podatek został bowiem pobrany z tytułu oddania do użytku pojazdu silnikowego przez inną osobę (nowo utworzoną w wyniku połączenia), a nie z tytułu wniesienia wkładu do spółki kapitałowej [16].

38. Dokładniejsza analiza portugalskich przepisów pozwala stwierdzić, z zastrzeżeniem dokonania oceny przez sąd odsyłający, że przeniesienie papierów wartościowych lub udziałów w spółce nie występuje w tym kontekście na pierwszym planie. Przedmiotem opodatkowania IMT jest – jak twierdzą zarówno Niemcy, jak i Portugalia – przeniesienie prawa własności nieruchomości. Temu bezpośredniemu nabyciu własności odpowiada pośrednie nabycie poprzez nabycie co najmniej 75 % udziałów w spółce będącej właścicielem nieruchomości.

[10] Wyrok z dnia 6 października 2010 r., INMOGOLF (C-487/09, EU:C:2010:586, pkt 17).

[11] Postanowienie z dnia 6 października 2010 r., INMOGOLF (C-487/09, EU:C:2010:586, sentencja).

[12] Wyrok z dnia 11 grudnia 1997 r., Immobiliare SIF (C-42/96, EU:C:1997:602, pkt 24).

[13] Wyrok z dnia 10 marca 2005 r., Optiver i in., C-22/03, EU:C:2005:143, pkt 33, 34.

[14] Wyrok z dnia 19 kwietnia 2012 r., Grillo Star Fallimento (C-443/09, EU:C:2012:213, pkt 43); podobnie wcześniej wyrok z dnia 13 lutego 1996 r., Bautiaa i Société française maritime (C-197/94 i C-252/94, EU:C:1996:47, pkt 33, 38), który wskazuje jako decydujące, że podatek jest pobierany od połączeń, w których udział brały wyłącznie osoby prawne lub podmioty podlegające opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób prawnych.

[15] Wyrok z dnia 11 grudnia 1997 r., Locamion (C-8/96, EU:C:1997:601).

[16] Wyrok z dnia 11 grudnia 1997 r., Locamion (C-8/96, EU:C:1997:601, pkt 30, 31).

39. Powodem takiego zrównania jest prawdopodobnie fakt, że wraz z nabyciem ponad 75 % udziałów w spółce na inną osobę przechodzi prawo do gospodarczego rozporządzania nie tylko spółką, ale również jej nieruchomością. Opodatkowaniu podlega zatem przeniesienie gospodarczego prawa do rozporządzania nieruchomością z jednej osoby na drugą, a nie gromadzenie kapitału w jakiejkolwiek formie. Biorąc pod uwagę, że gospodarcze uprawnienie do rozporządzania nieruchomością może zostać przeniesione z jednej osoby na drugą zarówno w drodze nabycia bezpośredniego (tzw. asset deal), jak i w drodze nabycia pośredniego (tzw. share deal), zrozumiałe jest, że Portugalia traktuje w ten sam sposób pod względem podatkowym oba sposoby przeniesienia prawa do rozporządzania nieruchomością.

40. O tym, że IMT nie ma na celu opodatkowania kapitału zgromadzonego w ramach wkładu lub wniesionych udziałów w spółce, świadczy również fakt, że podstawą opodatkowania nie jest wartość wniesionej spółki ani wartość wniesionych udziałów w spółce, ale wyłącznie wartość nieruchomości [17], którą obecnie może dysponować nowa osoba (spółka przyjmująca – w tym przypadku NOVA). Przemawia to również za przedmiotem podatku, który nie jest porównywalny z przedmiotem podatku kapitałowego lub podatku od papierów wartościowych. Potwierdza to fakt, że nie tylko wkład do spółki kapitałowej, ale również nabycie 75 % udziałów przez np. osobę fizyczną powoduje powstanie tego podatku od przeniesienia własności nieruchomości.

41. Uważam nawet, że opodatkowanie podatkiem od przeniesienia własności nieruchomości jest wymagane w ramach „share deal" w świetle równości opodatkowania między podatnikami i opodatkowania odpowiadającego zdolnościom płatniczym. W przeciwnym razie obowiązek podatkowy w zakresie podatku od przeniesienia własności nieruchomości można by stosunkowo łatwo obejść, przenosząc nieruchomość do spółki kapitałowej przed planowaną sprzedażą, a w późniejszym czasie przenosząc tylko wszystkie udziały w tej spółce.

42. W tym zakresie podatkowe uwzględnienie przeniesienia dominującej większości udziałów w spółce będącej właścicielem nieruchomości stanowi konieczne uzupełnienie podatku od przeniesienia własności nieruchomości. Jeżeli jednak podatek od przeniesienia własności nieruchomości nie stanowi sam w sobie podatku pośredniego od wkładów kapitałowych, wówczas konieczne uzupełnienie tego podatku również nie może być traktowane odmiennie. Takie konieczne uzupełnienie, które wiąże się z pośrednim zbyciem nieruchomości poprzez zbycie dominujących udziałów w spółkach, gwarantując w ten sposób równe opodatkowanie i realizując podatkową zasadę zdolności płatniczej, również nie może zatem stanowić podatku od wkładów kapitałowych.

3. Wniosek częściowy

43. W konsekwencji na pytanie pierwsze należy odpowiedzieć, że IMT nie jest „podatkiem pośrednim od gromadzenia kapitału" w rozumieniu dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału, w związku z czym art. 5 ust. 1 tej dyrektywy go nie zakazuje.

B. W przedmiocie zakresu przepisu art. 6 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału

44. Wniosek ten znajduje potwierdzenie w wyjątku przewidzianym w art. 6 ust. 1 lit. b) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału w odniesieniu do podatków od przeniesienia, który podobnie jak wyjątek przewidziany w art. 6 ust. 1 lit. f) ma jedynie charakter deklaratoryjny. Ostatni ze

[17] Punkt ten został szczególnie zaakcentowany w wyroku z dnia 11 grudnia 1997 r., Locamion (C-8/96, EU:C:1997:601, pkt 32).

wskazanych przepisów wyjaśnia, że państwa członkowskie mogą pobierać podatek od wartości dodanej. Również podatek VAT, tak jak podatek kapitałowy (podatek od wkładów kapitałowych), nie obciąża bowiem gromadzenia kapitału, lecz, ogólnie rzecz biorąc, dostawę towarów lub świadczenie usług.

45. To samo dotyczy podatków od przeniesienia, o których mowa w art. 6 ust. 1 lit. b) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału. Podatki te są pobierane w związku z niektórymi transakcjami zbycia nieruchomości zgodnie z ogólnymi i obiektywnymi kryteriami [18]. Tak jest właśnie w niniejszej sprawie. Jeśli dobrze rozumiem, IMT jest pobierany w ramach przeniesienia prawnej lub gospodarczej własności nieruchomości zgodnie z ogólnymi i obiektywnymi kryteriami, gdy tylko gospodarcze uprawnienie do rozporządzania nieruchomością zostaje przeniesione na inną osobę.

46. W przeciwieństwie do tego, co twierdzą NOVA i Komisja [19], podatek od przeniesienia własności nieruchomości związany z przeniesieniem prawa do rozporządzania nieruchomością pozostaje podatkiem od przeniesienia w rozumieniu art. 6 ust. 1 lit. b) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału, nawet jeśli opodatkowane jest jedynie pośrednie przeniesienie własności nieruchomości („share deal"). Jak wyjaśniono już w pkt 41 i 42, zasada równego opodatkowania mogłaby nawet wymagać opodatkowania pośredniego przeniesienia własności.

47. Wreszcie w takiej sytuacji zaistniałaby również sprzeczność z art. 6 tzw. dyrektywy ATAD [20], która wyraźnie zobowiązuje państwa członkowskie do zapobiegania konstrukcjom mającym na celu obejście prawa podatkowego oraz do wprowadzenia ogólnej regulacji zapobiegającej nadużyciom w ramach (niezharmonizowanych) przepisów dotyczących podatku dochodowego od osób prawnych. Niewłaściwe byłoby interpretowanie dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału w ten sposób, że zakazuje ona państwom członkowskim opodatkowania pośredniego zbycia nieruchomości w celu uniknięcia obchodzenia podatku od przeniesienia własności nieruchomości poprzez zbycie spółki wraz z nieruchomością.

48. Z tego względu art. 6 ust. 1 lit. b) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału obejmuje również pośredni podatek od przeniesienia, taki jak w niniejszej sprawie IMT, i wyłącza go deklaratoryjnie ze swojego zakresu stosowania. W związku z tym wszystkie pozostałe pytania prejudycjalne, a ostatecznie także pytanie szóste, stają się bezprzedmiotowe.

C. Pytanie szóste: Przekroczenie dozwolonej stawki podatkowej?

49. Poprzez pytanie szóste sąd krajowy zmierza do ustalenia, czy w przypadku, w którym IMT byłby zgodny z dyrektywą w sprawie gromadzenia kapitału, z art. 8 dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału wynika ograniczenie stawki podatku IMT.

[18] Wyroki: z dnia 15 czerwca 2006 r., Badischer Winzerkeller (C-264/04, EU:C:2006:402, pkt 32); z dnia 11 grudnia 1997 r., Immobiliare SIF (C-42/96, EU:C:1997:602, pkt 34).

[19] Opiera się ona jednak na podatku ryczałtowym od przeniesienia papierów wartościowych, dozwolonym na mocy art. 6 ust. 1 lit. a) dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału, powołując się w tym względzie na postanowienie z dnia 6 października 2010 r., INMOGOLF (C-487/09, EU:C:2010:586). Dotyczyło to jednak szczególnego podatku od obrotu papierami wartościowymi, co nie ma miejsca w niniejszej sprawie.

[20] Dyrektywa Rady (UE) 2016/1164 z dnia 12 lipca 2016 r. ustanawiająca przepisy mające na celu przeciwdziałanie praktykom unikania opodatkowania, które mają bezpośredni wpływ na funkcjonowanie rynku wewnętrznego (Dz.U. 2016, L 193, s. 1). W odniesieniu do kwestii kompetencji Unii zob. moje opinie w sprawie Komisja/Belgia (Dyrektywa 2016/1164 – podwójne opodatkowanie) (C-524/23, EU:C:2025:381, pkt 25 i nast.).

50. Wydaje mi się, że pytanie to opiera się na obalonym już założeniu, że IMT jest objęty zakresem stosowania dyrektywy w sprawie gromadzenia kapitału i zakazem ustanowionym w jej art. 5. Ponieważ tak nie jest, art. 8 nie może mieć wpływu na stawkę podatku IMT. W tym względzie podatek od przeniesienia własności nieruchomości, który obejmuje (bezpośrednie lub pośrednie) przeniesienie prawa do korzystania z nieruchomości, może przewidywać wyższą stawkę podatkową.

VI. Wnioski

51. Proponuję zatem odpowiedzieć na pytania prejudycjalne przedstawione przez Tribunal Arbitral Tributario (Centro de Arbitragem Administrativa) (sąd arbitrażowy do spraw podatkowych – centrum arbitrażu administracyjnego, Portugalia) w następujący sposób:

1. Podatek, który jest pobierany od odpłatnego przeniesienia prawa własności lub części tego prawa do nieruchomości, nie może być uznany za „podatek pośredni od gromadzenia kapitału" w rozumieniu dyrektywy Rady 2008/7/WE z dnia 12 lutego 2008 r. dotyczącej podatków pośrednich od gromadzenia kapitału. Ma to zastosowanie również w przypadku, gdy traktuje się jako przeniesienie własności nieruchomości każde zdarzenie, w wyniku którego wspólnik nabywa co najmniej 75 % kapitału zakładowego spółki będącej właścicielem nieruchomości.

2. Artykuł 6 ust. 1 lit. b) dyrektywy 2008/7 stanowi, że „podatki od przeniesienia" – takie jak podatek od przeniesienia własności nieruchomości – nie są objęte dyrektywą w sprawie gromadzenia kapitału. Podatek od przeniesienia istnieje również w przypadku opodatkowania pośredniego przeniesienia własności (przeniesienie prawa do korzystania z nieruchomości ze względu na udział większościowy w spółce będącej właścicielem nieruchomości). Z art. 8 dyrektywy 2008/7 nie wynika zatem ograniczenie stawki podatku przewidzianej przez podatek od przeniesienia własności nieruchomości.